1

Een metaalachtige glans, veroorzaakt door het dreigende onweer, wist het reliëf van de stad uit en verandert haar in een geschilderd achterdoek, zoals je die had in fotostudio Diamandi, waar mijn mondaine grootmoeder het omineuze portret liet maken van zichzelf als de eerste vrouw in Boekarest die een korte rok droeg, aan de arm van mijn grootvader, die ongeduldig met wandelstok en gangsterhoed uit het waas van de tijd tevoorschijn komt.

Met die naderende storm ziet Boekarest er toch al uit als een nostalgisch achterdoek, waarvoor geen enkele pose ongepast is – integendeel, zou ik zeggen.

Ik ga zitten op de marmeren trap van de nationale spaar- en beleggingsbank en rook de allerlaatste sigaret voordat ik definitief met roken stop – waarbij ik willens en wetens het feit negeer dat er dan nog twee sigaretten in het pakje overblijven, terwijl de in mijn beroep onontbeerlijke discipline vereist dat eenmaal begonnen zaken altijd netjes worden afgehandeld. De rust voor een laatste sigaret is me echter niet gegund. 'Het was me een genoegen, juffrouw de directrice, met uw permissie gaan we nu, voor de storm losbarst. Uw collega's gaan ook.'

Onze chef Beveiliging spreekt vrijwel alle collega's

aan als directeur of directrice. Dat wekt niet eens de ergernis van degenen die dit daadwerkelijk zijn en die zich, aldus onze directrice Teambuilding en Aanpassing aan Europese Normen, van de overige employés enkel dienen te onderscheiden doordat zij bij bedrijfsuitstapjes vis met hun handen mogen eten.

De chef Beveiliging zelf noemen wij kortweg 'chef'. We streven per slot naar een platte organisatiestructuur.

Was ik degene die de beveiligers toestemming gaf om te gaan? Daarover zal het politiedossier geen uitsluitsel geven.

Ik sta buiten voor de grote schuifdeur, met mijn rug naar mijn collega's, die hun vrije avond tegemoet gaan, adem de rook diep in en dan weer uit, kijk de blauwige wolk na, die een halve meter opstijgt en waarin ik het Museum voor Nationale Geschiedenis aan de overkant zie; één stap naar achteren en het rookalarm zou afgaan.

Langsvliegende bladeren en takken lijken de afstand tot de lagergelegen passage in steeds kleinere segmenten te willen opbreken. Daar staat Flavian me op te wachten. Vorige week is hij benoemd tot hoofd van het Roemeens Stedenbouwkundig Instituut – een kleine sensatie. 'Omdat niemand anders die functie op zich wilde nemen,' zei Flavian aan de telefoon. Hoe dit ook zij, we gaan het vieren.

Het gele licht van het gewelfde glazen dak vult de Passage Macca-Villacrosse met een troebele troperigheid, waarin de bewegingen van de voorbijgangers vertraagd worden. Ik kan door een paar gebroken ruit-

jes naar beneden kijken, in de arcade, waar de Egyptische restauranthouder emmers yoghurt neerzet; ik hoop maar dat het er door de duiventil niet al te erg naar natte hond zal ruiken.

Ik heb hoe dan ook geen zin om urenlang in Flavians terreinwagen te moeten zitten om over die oude taarten bij hem op het Instituut te praten, onze blikken star gericht op de rood opflitsende regendruppels waarachter het verkeer van Boekarest voortkruipt. Dinu, mijn vroegere vriendje, had voor dit soort gelegenheden een blauw zwaailicht aangeschaft; zodra hij dit op het dak van zijn auto plaatste, week de verkeerswirwar uiteen, maar ook die doorgang was niet zo strak als hij had kunnen zijn. Daarvoor was een claxon nodig en een uit het raam geschreeuwde zin: 'En als het nu écht een noodgeval zou zijn, stelletje klootzakken!'

Omdat ik sinds het voorval met verlof ben, lees ik momenteel een boek over Boekarest rond 1800, waarin een kapitein van de Engelse marine, Charles Colville Frankland, die op de terugweg van Constantinopel was, schrijft dat hij Boekarest aantrof als een stad vol gouden calèches, waarin bojaren in vuurrode gewaden en bontmantels zich lieten vervoeren. Ook een Franse consul-generaal betoont zich zeer ingenomen met de vele koetsen, de nieuwerwetse equipages met hun in livrei gestoken koetsiers; niettemin spreekt hij zijn ongenoegen uit over het hortende verkeer, want 'dan had je ook nog de Transsylvaanse karren, waarin de hele familie van Noach meereed, getrokken door wel acht, tien of zelfs twintig paarden, waarvan de veulens vrij ronddraafden'. Naar verluidt werd de paardenmest

naar de rand van de stad gebracht, hele heuvels ontstonden daardoor. Zodra ze droog waren, werden ze in brand gestoken.

Ik overweeg of het gepast is de sigaret tot aan het filter op te roken, als laatste uitspatting van een verslavingsgeschiedenis.

Het bliksemt als uit een stroboscoop. Hagelwitte meeuwen worden langs de trotse neoclassicistische bouwwerken van de Weg van de Overwinning naar de Dambovita omlaag gewaaid. Iemand die waarschijnlijk al de hele tijd heeft geroepen, roept nog harder – een vrouwennaam, Stanca of Bianca. Zou Flavian er al zijn, zodat hij nog even op mij moet wachten?

Ik druk de sigaret uit en wil terug naar de bank; de deur is op slot. Ik kijk door de ramen. Zijn alle collega's vertrokken en hebben ze me buitengesloten? Het lijkt er wel op. Toch blijf ik op het raam kloppen, geniet nog even ten volle van de vernedering die ik mezelf met mijn enige verslaving bezorgd heb, want ze zou mij, de jonge, zo succesvolle bankemployee, voor een terugval moeten behoeden. De zijdeur, die alleen de mannen van de beveiliging mogen gebruiken, gaat open, een jonge beveiliger laat me binnen, zodat ik mijn tas kan ophalen.

Voor het feit dat dit me maar liefst vijfentwintig minuten kost, heb ik geen afdoende verklaring. De agent oppert dat ik het misschien niet kon accepteren wegens een net aangestelde knaap uit de provincie eerder te moeten ophouden met werken dan mijn personeelsgeweten me toestond en daardoor een tijdlang in de Passsage Macca-Villacrosse te moeten rond-

hangen. Ik spreek dit niet tegen.

Op het politiebureau is mijn kostuum verkreukeld, en de make-up, die me op een vrolijke stewardess doet lijken, is uitgelopen. Geen wonder dat de agenten zich niet, zoals anderen zo vaak, door mijn voornaam Victoria laten verleiden mij als kind van de Wende en dus tien jaar jonger in te schatten.

De onenigheid met de jonge beveiliger is onschuldig.

'Waar is de collectebus voor de dierenbescherming?' vraag ik.

'Daar voorin, in de bergruimte,' antwoordt hij zonder zich om te draaien.

'Maar hij moet toch in de entreehal staan?'

'De chef heeft hem daar weggehaald.'

'Hij stond er de hele dag al niet.'

De beveiliger draait zich om, ietwat geamuseerd, en het wordt me meteen duidelijk dat ik aan respect heb ingeboet.

'Hij stond in de bergruimte.'

'In de bergruimte?'

Ik glimlach terug. Hij doet me aan iemand denken; het is niet eens zo'n nare herinnering. Als ik een stap naar hem toe zou doen, zouden we elkaar in de haren vliegen.

'Maar hij moet in de entreehal blijven, anders kunnen de mensen niet geven,' zeg ik.

Hij draait zich weer om. 'Daar kan hij gestolen worden, zei de chef.'

De echo van onze stemmen in de hoge glazen koepel gaat een ogenblik lang zijn eigen gang. Ik rol de collectebus voor de dierenbescherming terug naar de en-

treehal, de beveiligingsman zegt een paar keer: 'Dat kunnen wij niet doen', en het is hem aan te zien dat hij erop gebrand is mijn initiatief ongedaan te maken zonder mij of de bus aan te raken. Want hij rolt met zijn vuisten in de broekzakken, en als dat niet helpt, zet hij een voet voor de wieltjes van de collectebus, trekt deze echter meteen weer terug. 'Doet u dat toch morgen, als de chef er weer is.'

'De chef of de directeur?' galmt een donderende stem vanuit de glazen koepel.

We lachen. Nu pas ontdekken we de oude man die naast ons staat.

De man gooit zo'n goedkope, piepklein opvouwbare nylontas tussen ons in. 'Neemt u me niet kwalijk, meneer, mevrouw, dit is een overval!'

Hij ziet eruit alsof hij zo uit een film noir gestapt komt, draagt een hoed en een lange jas, waarvan de linkerzak uitpuilt door een revolver; hij lijkt trouwens erg op die toneelspeler die onlangs overleden is – zijn naam wil me even niet te binnen schieten, maar hij was een levende legende –, eigenlijk een derderangs acteur, en naar aanleiding van zijn bijzetting ontbrandde een nationaal debat over de vraag of crematie wel strookt met de christelijk-orthodoxe traditie van Roemenië.

'En nu?'

'Het geld!'

'Welk geld?'

De beveiliger en ik kijken elkaar aan. De oude man is seniel. Zoals ik later op het politiestation zou verklaren, dwing ik mezelf steeds weer de oude man, al was het alleen al vanwege zijn witte haren, de nodige sym-

pathie te betonen, maar het lukt me niet – vanwege het besef dat deze bejaarden geen echte bejaarden zijn, zoals de generatie vóór hen dat nog wel was. Veeleer dragen ze een goedkoop gepatineerd masker van ouderdom en blijven daarachter de eeuwige kinderen van het communisme, met hun snelle ogen, even jeugdig als hun verregaande afgunst.

Ik blijf hoffelijk, zoals ik dat tegen iedere klant ben, ongeacht met welk verzoek hij komt, en leg uit waarom wij hem geen contant geld kunnen overhandigen, vertel over het deviezenverkeer en de buitenlandse convertibiliteit, die ons momenteel in een wurggreep houdt. De oude man zucht – of was het de beveiliger, bij wie ik nu vast het verloren respect heb terugverdiend? – en zegt dan: 'Die verdomde speculanten ook!' maar ik blijf professioneel glimlachen, zij het iets getemperd omdat het geen werktijd meer is, en ik zeg hem dat dit buiten mijn competentie valt en dat er verder niemand meer aanwezig is die bevoegd is hieromtrent inlichtingen te verschaffen.

Wanneer de oude man zijn revolver op de beveiliger richt, staak ik het spel en vul de nylonzak met bundels bankbiljetten. Hij zegt geen woord, draait zich om en loopt door de grote schuifdeur de bank uit. Waarom de beveiliger achter hem aan gaat, weet ik niet; hij neemt in elk geval de collectebus van de dierenbescherming mee.

Vanaf de straat dringt de felle knal van een schot tot me door.

2

In de pauze ga ik vlierbessensap halen, waarbij Flavian, die mij naar het balkon is gevolgd, bij het zien van de mandfles, waarin ik volgens de regelen der kunst – met gedroogde vlierbessen en veel gist – mijn buitenseizoensdrank heb gebrouwen, *bouche bée* is. Dit zette me ertoe aan om voor bij het vlierbessensap nog wat rozijnenkoekjes te bakken.

'Ik heb nog deeg in de koelkast,' lieg ik en sta erop dat hij in de woonkamer blijft om de herhalingen op televisie te bekijken; ik doe dit ook in de veronderstelling dat hij stiekem zal gaan zappen langs de vele nieuwsuitzendingen die er nu over de bankoverval zullen zijn en waarbij vast ook de rouwende moeder te zien zal zijn, een eenvoudige vrouw met een zwarte hoofddoek, omringd door andere vrouwen met een zwarte hoofddoek, allen hartverscheurend huilend.

Als ik weer binnenkom met de mislukte koekjes, maakt FC Rapid een doelpunt. 'Goooal', klinkt het vanaf de straat, en misschien zou Flavian me hebben omhelsd als de voltreffer niet zo spectaculair was geweest. De vele herhalingen tonen een zwevende Pancu, die al vallend een voorzet met de hiel weet te raken en van een grote afstand de bal in de hoek van het doel werkt.

‘Thuis krijg je meer doelpunten te zien,’ zegt Flavian, terwijl hij haastig een van mijn verbrande koekjes opschrokt.

‘Gooooooal, Goalgoalgoalgooooal,’ roepen de commentatoren door elkaar heen. Supporterstribune Zuid vat vlam. ‘Gooooooooooooal,’ roepen diverse buren tegelijk, ook bij de herhalingen; en ik krijg tranen in mijn ogen, zoals altijd op zulke momenten.

Toen Mémés tweede echtgenoot op zijn sterfbed lag, een lange, magere man, zwaar getekend door een werkkamp aan het Donaukanaal, duwde hij zichzelf nog een laatste keer omhoog en riep met schorre stem, het Heilig Avondmaal half opgekauwd nog in de mond: ‘Hup Rapid,’ en zijn biechtvader, een strenge priestermonnik van de Heilige Stavropoleoskerk, antwoordde: ‘Amen. Amen. Amen.’ Bij de begrafenis speelde de blaaskapel op het allerlaatst ook het clublied van FC Rapid. Een mooie melodie, geschikt voor alle gelegenheden, waarin verklaard wordt: ‘Wij zijn overal thuis, de deuren gaan voor ons open.’

‘En jij blijft nu hier,’ zegt Flavian. ‘Je schijnt de jongens geluk te brengen.’

Rapid wint met 4–2. ‘Wat een avond,’ roept de presentator, nog voordat de avond is aangebroken. Het is de avond waarop Flavian bij mij zou intrekken, hij wilde me na het voorval in de bank niet alleen laten.

Ik leid hem naar de grote slaapkamer, en we gaan op het bed van mijn ouders liggen, het enige bed in huis sinds ik na mijn terugkeer de kinderkamer in een kantoor heb veranderd – een laag bed met ingebouwd springveren matras, waarin toch twee grote kuilen te

zien zijn, op de plekken waar mijn ouders gelegen hebben, ver uit elkaar, zoals ik vaststel. We gaan in de kuilen liggen en liggen erbij als twee in steen gemetselde doden op een sarcofaag. De handen ineengevouwen op de lakens staren we naar de keten van lichtwagons die de langsrijdende auto's op het plafond projecteren.

'Wil je nog een glas water?' vraagt Flavian.

'Nee, dank je.'

Ik heb al twee dagen lang continu water gedronken omdat me van alle kanten een glas water werd aangeboden en het mij in de gegeven omstandigheden passend leek elk glas ook op te drinken.

'En jij?' vraag ik Flavian, om de stilte te doorbreken.

'Momenteel niet.'

'Misschien moeten we een fles naast het bed zetten, zodat we er 's nachts niet uit hoeven.'

Omstandig staat hij op, zet de karaf water en de beide glazen op zijn nachtkastje.

'Mooie glazen.'

'Van mijn grootmoeder.'

Hij loopt met een grote boog om het bed en zet een glas op mijn nachtkastje. Dan neemt hij mijn gezicht in zijn handen en kijkt me in de ogen.

'Je maakt me wakker als je dorst hebt, hè?'

Hij kust me op beide wangen en op mijn voorhoofd, loopt nogmaals met een grote boog om het bed heen en glijdt met zijn zwartzijden pyjama, die hij klein opgevouwen als een zakdoek in zijn aktetas heeft meegenomen, terug onder het laken, dat naar soda ruikt. Vrouw Jeny heeft het beddengoed weer eens met haar huiszeep behandeld, zij zweert bij de traditie. Het kost-